



PAMÄTNÁ KNIHA

o b c e:

OPATOVCE

Samostatná kniha obce Opatovce.

Usnesením obecného zastupiteľstva bolo som ja Frana Jászayová, správkynia r.k. ľud školy v Opatovciach ustanovená prvým kronikárom túňšej obce.

Ke som túňšiu rodáčkou. Narodila som sa 20. mája 1904. a po absolvovaní učiteľského ústavu v Bratislave bolo to moje druhé miesto, keď som sa 1. októbra 1927. stala som učiteľkou túňšej školy.

Popis obce.

Obec Opatovce leží 6 km na juh od Trenčína, na pravom brehu Váhu. Obec je na rovine. Pred r. 1848. mala meno Opatovce, po r. 1848. Opátiky od r. 1906. Vágapítí a od r. 1918. Opatovce nad Váhom.

Poloha

Zvonica

Zvonica je vystavená v r. 1896. Je tam umiestnená veľká socha P. Márie.

Zvony vzali v r. 1916. bars občania väčšijm srdcom ľudia sa s nimi. Ale veľká bola ich radosť, keď v roku 1924. miesto rekvirovaných zvonov osivoľy sa nové zvony ktoré v júlí r. 1924. byly posviatene. Posviacku celebral vop. farár Andrej Lujonský.

Kaplnka

Kaplnka, pri novem cintéri bo-
ho vystavená v roku 1916. Je tam socha sv. Rodiny. Kaplnku vysta-
vil Pavel Bulko a sľuži za krip-
ton jeho rodine.

Škola

Na prostred dediny leži škola.
Stará škola bola 25. rokov tam
kde teraz býva vd. Mária Bulková.
(Schneider) Teresijn budovu kúpili
od p. Biskupa za 440 zl. v r. 1890.
škola zhořela. Porwae biskup. nad
odebral assek. náciu pán Biskup da.

roval na novostavbu 200 zl., prútky predali, dostali 600 zl. p. Rakovskij stal 100 zl. Tehlu dostali od Mednánského z Beckrova, od Schaffla z Trenčína a doma mali 500 tehál. Terajšia škola je r.k. Prvým učiteľom bol Baedik. Učili: Ráimince, Malik, Mondler, Lorenec, Pišaničová, Jankevičová /22. rokov./

Striekačnica bola vyštavená v r. 1930.

Striekačnica

Striekačka bola zakripená v roku 1911.

Hyžnica bola vyštavená v r. 1920.

Na západnej strane tečie Fáh. Felka povodeň bola v r. 1894. práve cez žatvu a voda všetku vzala, čo bolo pokosené. v r. 1905. bola tiež povodeň v mesiaci jun. v r. 1927. bola taká veľká povodeň že voda bola až na prostred dediny pred školou. Poneváž povodeň bola v auguste, bolo už po žatve tak že na obilie škody neboli.

Povodne

V roku 1929 mali Upratove

h Poloha

roli ha ľuk ha pastvin
 ha zastavenej plochy, ha ciest,
 ha neplodnej pôdy. belkom
 ha rozlohy.

Obyvatelia

Rokom 1889 napočítané bolo v obci
 24 domov. V r. 1890 vypukol poizer v sto-
 dole Michala Ľuleka a zohrel 20 do-
 mor, len Bhowati a Dohnianskej zosta-
 li. V r. 1930 bolo napočítané 48 do-
 mor, 290 obyvateľov.

Obyvatelia živia sa roľníctvom. Na
 ľá čiastke je zamestnaná u dráhy.

Na železničiam stanicu chodí sa
 do Kostolnej ktorá je ca 5 km.

Urady

Obce Opatove patrí k súdnemu
 okresu Trenčín, kde je berný úrad, ok-
 resný súd, okresný úrad a dôchodko-
 vá kontrola. V obci je jednatriedna
 r.k. ľud škola; do mestianskej školy
 chodia deti do Trenčína.

Farmy kostol pre občanov kotolní-

keho významie je v Turnej. Občania v. aug.
významie majú hostel v Malých Stančokách
Postrojivá je v sedličnej listonos každej
týžden trikrát dochádza s postrojivými zá-
sielkami.

Z užitočnej zveri vykytujú sa zajac
a králik. Zo škodného zverstva veľmi čied-
ka vykytuje sa liška.

Zver.

V posledných rokoch rozšírila sa on-
datra. Ryb je už teraz málo. Na udice
chytajú sa belice, štiky.

V stáctva ubíjva. V stodoľách je so-
vo, pr. stromach čierny ošatél, čejka a ku-
kuška. V lastovičky sú v hojnóm počte.
Zarobice tiež v hojnóm počte oširujú tu-
majšie polia.

Podnebie je mierne. Prvé mrazy nas-
távajú v prvej polovici novembra, posled-
né konci apríla. Z jara, v prvej pol-
vici marca rozmrazí orná zem, takže so sis-
tím možno započat

Podnebie.

Polné hospod.

Ošacovanie poli stalo sa účelnejším, ornice sú prehlbované, hnojenie mestelným hnojom i umelým je výhodnejšie.

Urodí sa po korei 15 mandlov žita, 7 5 mandlov jačmeňa, 14 mandlov oša, 30 vrec zemiakov, 80 q cukrovej repy, 1 fu-
ra suchého krmiva.

Žatva obnása 18 q u oziminy, 16 q u jariny zrna 20 q slamy za normálnych rokov z 1 hektaru.

Zemiaky pestujú sa len pre vlastnú potrebu. Ustálených druhov na sadenie niet.

Pestovanie cukrovej repy venuje sa menšia časťka poli. Úrodu možno stanoviť pri normálnych rokoch na 140 q buliev s. 120 q chrástov a strižkov. Pod cukrovku sa pravidelne hnoji a trmästelnou mrvou na zimu alebo umelým hnojivom a to hlavne superfosfátom. Druhy semien učujú cukrovac.

domkročka sa predáva do cukrovaru v
Gr. Tepkej.

Na menšej ploche pestuje sa krmivá
repa, hrach, mak, kapusta. Najpošiv-
nenejší škodcovia plodín sú grandhavy,
hrabosí, hrobo a snet.

Ľby sa dosiahlo čím väčšej in-
rody, je postaranie o to, aby obrába-
nie poľa bolo čo najúčelnejšie. Užíva
sa najviac železných pluhov, ťažkých
brán, ďalej používa sa drevených vâl-
cov.

Teje sa skoro vyhradne srukom.

Obilie mláti sa skoro vyhradne
strojom hnaným parným motorom.

Domáceho dobytká je dost. Po-
čas svetovej vojny rozmohol sa chov oší-
paných. Po vojne ceny dobytká veľmi
stúpily. Roku 1920 bola jedna krava 17000
kč a 10000-30000 Kč. Fize než pred 90. mi-
rokmi prestalo pestovanie oviec. Obecne

Dobytká

pasienky zmizly a ovce nemajú kde pásť.

Krímenie kráv v zime deje sa v mástaliach a od 1. mája vyhánajú sa dobytok na pašu do sigote ráz a Háh a pasie sa okolia nenapadne prvý snáh.

Ošiponých chov sa tu pomerne málo, i to len väčšinou domáceho plemena.

Šiepok a inej hydiny je málo, len pre vlastnú potrebu. Chov kní, je veľmi rozšírené. Školubor violet v každom gazdovstve.

Ťažným dobytkom je kôň, to asi tretina vlastného odchovu. Prípustia lipička a nymburský žrebec.

Lúky je tu málo, mnohé dobre lúky boli rozorané. Lúčne hospodárstvo je nie tak vysokom stupni ako roľnícke.

Otvorená plocha neslúži ovocníctvu v našej obci; preto nestretávame sa tu s mláčetilými druhmi. Okolo niektorých poľných ciest je asi dve tretiny sliviek,

Lúky

ostatok najväc hrúšky a jablone. Hlasňky
orech, čierne sadia sa zriedka.

Isťtorá vojna.

U nedelie ráno na sv. Jnna dňa
26. júna 1914. plne veselo žiarlo. Do obce
prišiel automobil, v ňom úradník okresné
ho-úradu, ktorého sprevádzala četnícka
stráž. Úradník priniesol mobilizačné vy-
hlášky, prečítal ich hlasno pred občan-
mi, zanechal starostovi niekoľko vyhlá-
šok na vylepenie a nariadal, aby bol všet-
ko dľa nariadenia prevedené. Po jeho od-
chode bol v obci značný rozruch. Z pošty
priniesol posol telegram okresného ú-
radu, že je nariadená mobilizácia, že
všetci vojaci do 37. rokov sú povinní ihneď
nastúpiť vojenskú službu. Súčasne naka-
zovalo sa v telegrame, rozoslanom do všet-
kých obcí, aby starosta ihneď prečítal
si mobilizačné inštrukcie, ktoré boli
v obciach vo zvláštnych doskách uscho-

Mobilizácia

vane a ktoré vždy novonastupujúci občani starosta od svojho predchodcu, ako veľmi dôležitú vec, prebral, a všetko do nich presne zariadil. V inštrukciách bolo veľmi podrobne uvedené, ako sa má mobilizácia v obci vyhlásiť, koľko má byť usta novených voličov koni, príprav- ných porozov i s obrucami a nepremoka- von plachtou, ktoré obec na rozkaz ihne- dá odovzdať.

Tým, ktorých volaly mobilizačné vyhlášky, veľmi vľhly, lebo priniesly ťažké rozlúčenie, mnohým rodinám s drahými otcami, synmi bratmi, niektorým na- vädym. Potešovali sa, že vojna nemôže dlho trvať. Myslilo sa spočiatku že to stra- ťenie so zbraňami skončí len neškod- nou prechádzkou k sľubným hraniciam. Už v 1908 a 1912 byly pri nepokojoch na Balkáne prevádzané čiastočné mobilizácie, a tu vždy vrátili sa po- volaní domov. Bol tedy skoro každý

presvedčení, že sa za krátky čas vrátí.

Podľa vyhlášky č. 20 dňa 26 jú-
lia 1914. o čiastočnej mobilizácii, vyhlášky
č. 21 dňa 31. júla 1914 o všeobecnej mobiliza-
cii, vyhlášky č. 22 dňa 21. augusta 1914 o
všeobecnej mobilizácii domobrancov v nie-
koľkých dňoch ťažkú vojenskú službu nas-
túpili: Benjmin Štefan, Michal Marcinat,
Michal Šulek, Štefan Marcinat, Ján Bul-
ko Kapšan, Ján Dohnánsky, Ján Yamik,
Michal Horňák Dorčan, Ondrej Bulko,
Jolán Horňák, Štefan Šulek, Ján Mar-
gorin, Michal Chovát, Ján Chovát,
Štefan Chovát, Štefan Dohnánsky, Ján
Dohnánsky Ján Moarik. Odporu zried-
ka kto sa dopustil, lebo každý išiel ko-
nat ťažkú povinnosť. Keď pri zálož-
nici rukovali k svojim plukom, mno-
hí verili, že mobilizácia nepojde hlad-
ko. Hle veľký stroj, vďaka cieľovo-
mej organizácii a prísnej kázní, pra-
covoal hneď od začiatku bezvadne.

Vojáci prvej výzvy poslušne nastúpili vo
jenskej službu a tí druhí boli radi, že na
nich ešte nedošlo.

Dňa 2. augusta 1914 museli všetci
majitelia koní previesť svoje kone k odvo-
du do Francie, kde tie najlepšie boli im
zrekvrované. Z tunajskej obce bol odvede-
ný 1 koň

Domobranci.

Zranení, nemocní, zajatí, pošli, spô-
sobili v radoch bojovníkov značné straty,
a keď sa ukázalo, že vojna potrvá ešte dlho,
kým sa sily bojovníckych vyčerpajú, bolo nut-
né doplnovať ľudský materiál a preto
na podzim prvého roku vojny nariadené
boli odvozy všetkých mužov ktorí pred tým
vojakmi neboli. Nariadené boli domobra-
necké prehliadky, ktoré sa konali v Fran-
cine. Dľa vyhlášky E zo dňa 22. októbra
1914. boli prehliadaní narodení 1878-1893
dľa vyhlášky F zo dňa 26. januára 1915
narodení 1891, 1895, 1896, 1878-1881, dľa vyhláš-
ky

ky a z 20 dňa 4. marca 1915 narodení 1873-1877
dla vyhlášky Zb z 20 dňa 24. mája 1915 narodení
1897, dla vyhlášky Zk z 1. mája 1915 narodení
1870-1890, 1892-1894, dla vyhlášky L z 20. dňa
10. júna 1915 narodení 1865-1872, 1873, 1874, dla
vyhlášky Mb z 20. dňa 15. septembra narodení
1873-1877, 1891, 1895, 1896, dla vyhlášky N
z 30. marca 1916 narodení 1898, dla vyhlás-
ky O z 18. apríla 1916 narodení 1897, 1866, dla
vyhlášky P z 27. septembra 1916 narodení
1898, 1892, dla vyhlášky R z 20. januára
1917 narodení 1899, dla vyhlášky S z prvé-
ho februára 1917 narodení 1891, 1879, dla
vyhlášky T z 18. apríla 1917 narodení 1871,
1867, 1893-1867 superarbitrovani, dla vy-
hlášky U z 1. augusta 1917 narodení 1899,
1897, dla vyhlášky F z 20. dňa januára
1918 narodení ~ 1900, dla vyhlášky ZH z
15. marca 1918 narodení 1899, 1894, Pri tých-
to prehliadkach, ktoré sa striedaly od
~ 1914-18, bývali nevojáci 18-42 roční

schopnejši boli odvedzani a po krátkom vy-
cviku posielaní na frontu.

U anglicky vojakov, nakoľko výživa
rodiny závisela na zárobku hlavu rodiny,
Taktiež nemeckí rodičia, dostávali od ber-
ného úradu príspevky na výživu 30 Kč me-
sčne. Výživovaci príspevok, ktorý vyplácal
štát ženám a deťom vojakov, umožňoval im
slušný život.

Nedostatok
drobných

Prvú na začiatku vojny zmesly z
obehu zlaté peniaze, do konca r 1914 strieborné,
potom stiahnuté boli aj niklové a bronzové.
Veľký nedostatok drobných nahradený bol vy-
daním veľkého množstva papierových bank-
a dvójkorin, tiež razením dvaciatkovie-
kov a dvójholienikov zo železa.

nprechlii.

V r 1915 po vypovedaní vojny Itálii,
koncom mája r 1915 prišli do obce nprechlii
Doma im bolo vojnom všetko zničené. Štát
na podporu. Keľto na hlavu denne bola nie
veľká a nemali preto k nájsupn dost penazi

Nasledovali všetky prírodné zjavy vojny. Zdraževaly sa potraviny a iné denné potreby napríklad nariadením z inador. Zdražovanie stúpalo rýchle až do konca vojny. Obchodníci čorako počítali, že pre nich nastala dobrá konjunktúra, že bude možné vypredať staré zásoby, ktoré celé roky ležali v skladištiach. Tehuška ma prechádzala celá spiata penazi.

Nedostatok

Falcinný rok 1916 zahŕňol ťažko na každého, zvlášť v mestách, ačkoľvek i v niektorých roľníckych na vonkove dostal sa pitelny nedostatok, ktorý v 1917, 1918 sa ešte stupňoval. Zásoby boli vyčerpané, nastala núdza o potraviny. Nislen chudobu, ale i rstoy oškázanie na prvý plat trpely vrahom potravín, ktoré bolo ťažko dostať. Ľudia z miest chodievali na vonkove s háňat jedlo. V tej dobe sa zrodilo ketasovanie, hlavne zásluhou potských židov, ktorých vliada nasužila najviac do bích. Ketasovanie nerastarili ani siudy pre znemožnenie úsery.

Ukľanie sa hladujúcich za potravinami bolo kľu-
tá a km všetkému bývalo ešte niekedy ťažko
nabobnutá, aprvizácia na nádraží zabavená.

... enky

Štát rekviroval obilie, zemiský, doby-
tok, ľuštenu, mak, seno, slámu, vlnu, uhlie
a iné. Hoci si ľudia kupovali na listky.
Dobý chlebočky a mičienky, cukrovky, masťenky
mydlenky, tabačienky, solenky, kávenky, nhlen-
ky a iné. Na počiátku r 1918 ukázaly sa aj
listky na topánky, na ktoré sa dostala obuv
s drevenými podrážkami za 100 K - trochu
lepšia obuv bola za 150 K. O bilie mlelo sa na
mlecie výkazy ale došť sa ho zomlelo aj bez
nich "pod rukou" ako sa to hovorilo. Fmly-
noch bývaly často prísne prehliadky, pri
ktorých obilie nekryté mlecimi výkazmi,
bolo bez náhrady zabavené. Je rotinári
radšej predávali obilie štátu, lebo boli pod-
riadeni vojenským prehliadkam. Posledšie
komaly sa rekvizície za asistencie čelnictva
a výskov. Prešli celý dom a prehliadali každý
kút.

Ľtôt za rekvizované obilie mnoho neplatil, potrejomky predané obilie malo o mnoho väčšiu cenu. Ľikolvek gazdovia nesmeli obilie ani semienky nikomu predávať, pretože celá úroda bola štátom zabavená, presä len pübuzným a známym potrejomky predávali, lebo nikto nemohol so štätneho prídelu mlieky, okto-rij pridávania bola mlieka z böbnä a gästov, byt' živý. S prídelom mlieky mohol vyte-äit' len ten, kto sa mohol najest' mäsa. Äle toho bol tiež nedostatok a bolo veľmi drahé. Gazdovia, äikolvek mali veľký pred-äis rekvizitný predali, potiaľ mohli tým, ktorí nemali ničoho. Äle boli i takí, ktorí domäcim ničoho nenechali, lebo roemä-äari platili im za obilie vysoké ceny a nič neprezvedli. Takto získané obilie skupili mlynäri a potom mlieku draho predávali, äy za 5,8 až 14 k. Poneväč mali veľký odbyt, nashromäždili si mnoho mlynäri znač-nyj majetok, ät sa äskoro javilo v prepäzku

o nekladných starbách.

Ď jún r. 1945 bol prevedený práv
"Súpis osevných plôch" tiež boli robené súpisy
zásob. Kto mal niečo, ten si to dobre ukryl,
lebo v r. 1946-1948 bola veľká núdza o všetko.
S nberovaním pri prehliadkach bolo vždy
mnoho práce a myši mávaly hody. Okrem
súpisov osevných plôch boli súpisy dobytká,
slo. my, seno, zásob mlieky, cukru, zemiakov,
masla, mosadznych a cinových predmetov.

V r. 1945 bolo zakázané pčenie
zemli a ročkov, v r. 1947 zavedené boli tri
bez mäsi dni v týždni lebo častými rek-
vizíciami hovädzieho dobytká bol stav
jeho zmaïne smieň, takže nastal ne-
dostatok mlieka. Preto sa zmaïne rommo
hol chor kôr. Tiež nebolo možno dostať
petrolej, nebolo nhlis, cukru, a mlieky
málo, len na listky, niekedy vôbec nič,
ryža a káva zriedna, alebo len za prehma.
ni cenu, mypla bolo málo, slovom bola
bieda o všetko. Ornem, za aprovizáciu

dostalo sa všetko, počinajúc tabakom a cverna-
mi, ktorých tiež nebol nedostatok. Samozrejme
aj potníci boli v ťažkom polícení, keďže skoro ka-
dý žiadal od nich obilie a všetkým vyhovet ne-
mohli. Rozmohlo sa mletie domácimi mlynček-
mi, rozšírilo svietenie acetylenom z Karbidu, ktorý
bol tiež za pokrm označovaný.

Pre fajčiarov nastaly zlé časy. Štát pride-
laval málo tabaku a z tohoto tiež ešte väčšia
čísťka predars bola pod rukou za aprovi-
záciu. Ľ obci predával cigarety kole, ktor.
niektorí s nimi statočne ketarovali, fajčiar
bol, ale len za drahé peniaze. Ľ trafikách
bolo stále ako po vyhorení a jsko by aj nie,
keď sa niekedy celé koleso tabaku odkotn-
ulo do mlyna, alebo niekde do hospo-
dárstva a fajčiarom, keď aj listky na ta-
bak mali, nedostalo sa ničoho. Ľ tabaku
bolo hodne listis bukoveho, otrnoky zo sena,
listie chmelu, čo veru nebolo dobre na fajče-
nie. Ale ani takého fajčiva sa nedostávalo
a nič nemohlo nahradiť tabak. Preto nie-

Któri fajčiari pestovali si tabak doma práve tak, ako sa varilo pivo v domácnostiach. Následkom toho ale, že sa tabak doma dobre nevygumil, poskytoval zlé fajčivo. Zavedenie listkov na tabak nepomohlo, lebo dva baličky tabaku alebo niekoľko cigariet, prípadne cigara na týždeň, často 14 dní, nemohly fajčiarom biedu zahnať.

Okrem potravín schovávané boli tiež predmety cínové, medené a mosadzné, ktoré prekntávalo a hladať čertniť. Hbiarari boli tiež rôzne predmety aj z iného kovu, len keď sa to lesklo. Roneine v decembri spisované boli i hromosvody pre medené obrúty, mosadzové kľučky, závesy. V týchto smutných dobách sa ukázalo že už nie sú celkom pravdivé slová českej piesne: „Blaze tomu, kto nic nemá, nestarí se, kam to schová.“ Kto nemal ničoho, ovšem neschovával, nevygumil veľkých nábytkov pod dlážkou, v sene v stodole, náoch lese a iné, avšak presu ne-

til sa šťastným. Na vonkove soknali pres len
to najmitnejšie živobytie, dle z miest, kde nm-
schi dlho čakati v radoch na nepatrný pridel
priehádzali ma vonkor sa pokrmon a poim-
kali mielen peniaze, ale ties tabak, karbid
právdlo, šatstvo, šperky a iné.

Taslo sa medzi rolnikmi hodne
dobrákov, ktorí plutovali sa naoi tipisci-
mi, ale boli aj ko. meno sudci, ktorí nečimili
rozdielu medzi zbohatlym ketasom a chu-
dákom, predávali obom rovnako draho, a
lebo predávali len sa strieborné a zlate
mine, alebo vy. menon za šaty, právdlo
skroesty a iné potreby, hoolnosta ktorijch
pri nedostatku stupala.

V roku 1915 bola denná krotam-
ky 200 g, pracujici dostávali 300 g, samr-
zásobitelia 300 g, počas žni 366 g. obilia, po
žni 1918 počítané bolo rolnikom 366 g obi-
lia denne, od marca 1919 mesačne 12 kg
obilie od augusta 25 kg. Koňom sa určova-
lo dávka oša 1 kg denne, rolnici kimmilior.

sem dľa svojho dobrozdania nezbajú príka-
zu.

Školským oštom a učiteľstvom naviaza-
né bolo zbierať a sušiť ostružinové a jahod-
ové listie výkonom na čaj, zbierať a sušiť
práhtarú na výrobu látok, zbierať staré Kr-
vy, šatstvo, prádlo, papier gumu atd.

Oštom iných výživných plodín
zavedený bol cez tri roky od apríla do Km-
ca augusta letný čas, kedy bolo poľnohosp-
o 11 hodine. Letným časom sa riešily ňra-
dy drošky, ale na vonkove pracovalo sa dľa
starého času.

Keď válečným účelom vypisovali
válečné pôžičky, ktorých bolo osem. Ľudia
vzťahovali k vyisovaniu pôžičiek, zá-
ste ale tí, ktorí boli od vojny oslobodení.
Nikto ichčas predal s menšou stratou, po
prevrate staly sa tieto temer besecnými.

Beny životných potrieb ku koncu
války byly netušore vysoké. Dosta sa me-
nily, v každej obci a ties u každého ma-

jitela body iné. Platy a masly mäsé.

	1914	1918
beny: 1 q psenice	18 K	300 - 800 K
1 q zemicky	5 "	300 "
1 q i. nhlial	7.60	50 "
kön	300 K	10 100 - 2000 K
Krava	200 "	300 - 500 K
Prasa	20 "	300 K
Kosa	20 "	600 "
Topánky	11 "	300 - 500 K
Oblek	50 "	800 - 1300 K
Košelo	3 "	200 K
Klobuk	5 "	300 "
1 kg mlieka	0.30 K	15 K
1 kg hov mäsa	1.20 "	14 "
1 " brav "	1.60 "	20 "
Pačto	1.80 "	80 "
1 kg masla	2 K	60 "
1 " hja	1 "	20 "
1 l mlieka	0.72 K	2.20 K
1 vejce	0.05 "	2 "
1 m bav ľatky	0.40 "	40 "
1 " vln. "	7 K	300 "
1 cigara	0.04 K	2 "

Fojenie hrôy na frontách nemožné vyjadrit'. V zákopoch kopily sa niekedy metrovy až na dva metre. Vzduchom hriez-
daly srapnelý a granáty, rozryvaly pôdu,
ničily dediny, mestá, pustošily lesy a obra-
caly celé krajiny v prst'. Pancierové tanky,
vetke oko netvory, nezmejúce prekážok, vni-
kali až do zákop a šírily smrť okolo seba.
Abledí ľudia a otcovia rodín, obetovali

svoje nádejné životy, nevediac, prečo. Smútok, bieda, ticho a smrť panovaly všade. bielní obyvatelstvom, zväčša starí ženy a deti okrem biedy strachovali sa o životy svojich drahých na fronte. Nypel ľudské a svedomie pozvoľna otupovaly, všetko sa prijímalo ako nevyhnutelné a samozrejmé žilo sa pre okamžik, každý hľadel náhodným zlych pomerov utrhávať, ako sa len dalo a bol ľahostejný k biede a utrpeniu druhého. Krádeže, zločin, zločinnosť vzrastala metoušenou mierou, lebo srdá ľudské srdca otupely po toľkých bolestiach a nemohly porozumenia pre druhých.

Prezrat.

Pokojné, hmlište podzimné ráno 28. 1918 prebrnulo sa viednym životom a pracou. Dňa 28. oktobra padly putá storočnej poroby nášho národa a po temnej noci nastal deň slobody. F celom národe vjmom a jej biedami utrižzenom vzplánilo obrovske nádeje, ktoré vyjadrované bolo jasným spe-

son národných piesní a všeobecným sbe-
travným. V turejšej obci v uvedený ponde-
lok nik netušil udalosti v Prahe. Už v utork
dne 29. oktobra rozšírila sa radostná novinka
a mnohí z občanov ponáhli sa do Francína.
Behom ďalších mesiacov vrátili sa vojaci
domov. Po mnohých utrpeniach, mnoho-
krát po dlhšej neprítomnosti radostne
boli uvítaní svojimi rodinami. Bohužiaľ
mnoho sa ich už vrátiť nevrátilo. Tak: Julek
Michal spadnul na r. fronte. Michal Hor-
niak (borčan) Adam Horniak, Štefan Julek,
Ján Horvát, Ján Dohňanský, Ján Mahrík,
Štefan Barták, Jurej Marínat, Štefan Mar-
ínat

Rok 1918.

Po celý rok nebolo k dostaniu piva, v
hostincoch pili hostia sólovku. Tiež o ta-
bak bolo veľká núdza; fajčiarri fajčili su-
ché listie z orechu, hrozna, jahôd a iné.
Táľ ležkom nypokého vyjmielania bolo má

Zasobovanie

to strub a hravy kimené seikon, dávaly má-
lo mlieka, takže i nedostatok tohoto bol citelný.
Mäso ťože nebolo možné kúpiť, len v nedelu
sa dostalo na rodinnu štvrt' kg hovädzieho.

Od 1. apríla t. r. smel spotrebúvať
každý človek len 1 kg cukru mesačne. V novem-
beri bola dávka cukru snižená na tristoštyri
kg na mesiac. Ľuďom bol hojne varený syrup
z cukrovej repy. Od januára boli zmenšené i
listky na kávu na 1/8 kg károvej smesi pre osobu
na mesiac. Kávu varievali zväčša z praricno-
ho obilia, najviac žito, ktoré bolo chutnejšie
ako rôzne károve náhražky.

V roku 1918 rozmohla sa v oboi epi-
demická nemoc, ktorá sa rozšírila zo španiel-
ska po Európe, a preto bola narúšaná španiel-
skom chripkou. Touto nemocou onemocnelo ve-
lké množstvo ľudí.

Za maximálne ceny, stanovene in-
radmi, bolo možné dostať veľmi málo. Jed-
na brezová metla 1 K, 1 q vápna za 8 K, 1000 te-
hál 60 K ženskie topánky 120 K, košele 30 K ročné

Chripka

čeny

žitová za 1300 K, sóľ k táhaniu za 2200 K pra-
sa za 56 K, hno za 46 K, 1 q pšenice a žita za
100-200 K, jačmeň za 160-200 K 1 q krmnej repy
za 25 K vajce v apríli za 36 h., 1 kg soli za 40 h.

Viac, ako za peniaze, dostávalo sa
vymenenom: 1 liter petroleja za 1 liter mlieka,
10 kg mlieky za podobný bôť, 2 kg masť za 10 l.
petroleja, 1 kg cukru za 2 kg mlieky, 1 kg kávy
za 50 kg pšenice, 5 vajec za 10 balíčkov tabaku,
5 kg masla za 50 kg bielej mlieky, 1 q sena za
2 kg masla, 5 kg mlieky za želiezko k pluhu.
1 q pšenice za 4 dni murárskej práce,

Konj rok zavítal pri množstve snehu.
Odpoludnia 11. januára pri silnom sne-
žení sa trikrát zablysklo a hromelo. Po 15 ja-
nuári nastalo jaré počasie Dňa 4. marca sa
už bránilo a b. t. m. sa sialo jaré obilie. Tep-
lé ale suché počasie v máji ohrozilo okr-
paniny a krmivá. Pre veľkú biedu pokračo-
vali ľudia už v júli zemiakové role tá-
háním koreňov.

Prvý sneh napadol 26. novembra.

Počasie

Rok 1929.

Osvetovanie.

Na vyzvanie štátneho inžiniera štatistického predsedníctva bolo Komcom mája zistené osvetlených plôch. V tunajšej obci bolo zistené 88 ha osvetlenej pšenice, 38 ha raži, 23 ha jačmeňa, 26 ha oša, 20 ha pozdnych zemískov 23 ha cukrovky 11 ha krmnej repy 40 ha. ďateliny.

Votby.

V nedelu, dňa 27. oktobra konaly sa votby, do Národného zhromaždenia.

Beny.

Platilo sa 1 kg zemískov 0,60 Kč hovädzieho mäsa 1,6 Kč. bravčového 1,8 Kč masť 1,7 Kč maslo 2,0 Kč, trank 6 Kč, pražená káva 5,6 Kč, ryža 4,20 Kč jablka 1,50 Kč. 1 l. mlieka 1,20 Kč, vajce 70 Kč 1 q cukrovky 1,6 Kč pšenice 1,62 Kč, jačmeňa 1,45 Kč, žito 1,25 Kč.

za lekárske návštevy platilo sa 60-80 Kč, murár mal na hodinu 4 Kč.

Osveta

Na hody, 14. nov. zahrala mládež prvý raz divadlo "Iramenný chodník"

Počasia

Prvý novoročný deň priniesol mnoho snehu. Hlasy sa stupňovali a dosiahly 15°C Po 13. jan sa mraz zmiernil Po 26. jan nastalo

hmlište počasie. Po niekoľkých miernejších dňoch prišla nová vlna mrazu ktorá 11. februára dosiahla 34°C . Mnoho ľudí onemocnelo na chripku. Od 14. februára mrazy povolily 15 a 16 marca t. m. napadlo zase mnoho snehu. Kruté mrazy a zároveň veľká škoda medzi zverou a vtáčom. Posledný sneh sa stratil sa spolu 24. marca. Prvé jaré práce poľne začaly sa 13. apríla. Vegetácie ovocného stromova v apríli oproti marcu mnoho nepokročila. Niektoré stromy začaly pučať ale ešte nekvitly. Orechy boli zmrzlé, tak ich museli ich pokrcať alebo suché konáre obrezať. Len v druhej polovici mája kvitly čerešne, hrušky a jablone. Začiatkom mája sa pomaly otepilo, najvyššia teplota bola 6 mája. Od 1. júna nastalo chladné daždivé počasie. Od 6 júna bolo slnko, teplota stúpala až 35°C . Tepelná vlna potrvala osem dní.

Úroda bola odhadovaná za dobrú. Úberstvá termína sa následkom sucha veľmi opozdila. Úroda ovocná bola podpriemerná.

Najlepšie vysušily sa šišky a hrúšky.

Lemiskos modelo sa hujnejšie ako v predchádzajúcich rokoch.

Prvé dni októberové boli zamračené. Od 22. okt. ležaly na zemi celý deň hmla. Prvý mrazok padol 5. novembra. 12. decembra odpoludnie sa blytkalo a hrmelo. Dňa 17. decembra napadol sneh. Na Štefrij včera padol sneh, po Fismocach nastal náhly prechod. Utepli sa, ráno bol mieraný mraz, vo dne bolo slnko a blato.

28. okt.

Dňa 28. okt. bola pretná slávnosť. Naša obec dostala 40 ovocných stromov ktoré boli vysadené na pažit. Poneváž našim prvým vjakom nemôžeme pomôcť stavať, na ich pozemku tu boli 2 líny vysadené ku Kaplnke.

1930.

Škola.

Škola bola chránená štátn. Otvoril Grabis z Kozorokovic. Chránenie stálo 2 800 Kč.

Kult. živ. ob.

Mláďáci zahrali divadlo „Sv. Filomena“

a „Okhamany jarmoini“ Ponevái oliv kni-
žok nemá isod né jariste, tak kiyil obno-
vené jariste za 750 ki od y. Gollu z Tenéna.
Potubné peniazé pozíiali občané z urban-
kej kasy.

1931.

Moda Počasie bolo priaznivé a preť bola veľmi
dobrá moda. Žaq. žita sa platilo 100-110 ki,
žai meš 80-85, rai 70-75 kg žamietok:
20 h. Hj lidva bola laená: 1 dobra kvas:
800 ki, kvi 1500-200 ki.

Ovocie Ovocie bolo tiež hojne. Línolie žaiáli chái-
pat' iz žnoum ovocného stromu a v št-
bežním roku vyasili viac než 200 ovoc-
ných stromkov. Najviac krušne čerešne
a jablvi.

Kurzj. V žinném období bola usporiadaná
kurz materského jazyka so 18. učasl-
nikmi. Vyučované predmety byly: prády,
mluvníe a žemejís-dejepis.

1932

Ponevái oslavj byly v Bierovické obča-
ria nemóhli sa všetci žúčestnit. Preto
živali aby v budúcom byly oslavj aj v št-
torciach. Preto s d.ohl s me už oslavvo-
li v Opatorciach žiari predniesli básne,
spievali, kci mika sme nepotrebvali

pronevái žiaci menovali Jan Šulek choch-
lik sám seimil tak pekne, že občanie ne-
stáriti ho pochvalovať.

Počasie.

Počasie nebolo priaznivé. Ž jari pršalo ve-
ľa dosť ale keď jarmu ani var a bolo tak
nesmierne horúce že sa ľahom nepohose-
né zbožie sa chytilo a zhorelo. Na stá-
tie ľah zastal oheň, ináč by zhorelo
všetko až do Turnej.

úroda.

Zbožie bolo krátké, zrna vôbec nebolo.
zemský bolg tiež veľmi drobný. Za q
zemischor sa platilo 45 - 10 kč.

1933.

škola

škola bola dôkladne opravená. Op-
rava stála 2400 kč. Opravil Bratunský.
školská sieň dostala plafon, celá bu-
dova jak z vnútra tak z vonku bola
okrajovaná. Súčasne bola aj kapln-
ka na „hromem Kani“ opravená.

Stukárni.

Stukárni bola vytkovaná pri kapln-
ke. Celá stukárni stála 4000 kč. Stú-
kaika je tiež opravená. Pod stukár-
niou je ladvorňa.

úroda

Počasie bolo priaznivé, úroda bola
dobrá. Za q žito sa platilo 10 kč, žajai

8 auguste z sa liečil snami náš obli-
bený Pán komonik Ondrej Tujánsky, kto-
rý učinkoval v Turni 30 rokov. Odisiel na
odpočinok do Piestan. 8 Turnej zostal ad-
ministrátorom Jurin Hránsky.

1934.

lesky.

8 mesiaci môjci bola hradská valcová-
ná. Vicinálka sem do Gratorice bola len
na 1. km až k domu bývalého hostins-
keho Jána Dnku valcovaná. Ukresno-
pôdpora na valcovanie činila 1700 Kč. U-
čenie pracovali z povinnosti. Z daru
doviezli šuter, piesok, vodu vozili. Jaseň
bola taká mierná ie do konca novemb.

Počanie.

na mohli vonku pracovať a cestu vyrie-
li a valovali za 3 týždne.

8 auguste (27.) sme privítali nového pá-
na Pavla Františka Bartáčeke kto-
rý prišiel z Felkej Dytče. Privítanie
bolo reškolskom done. Po privíta-
nie bola hostina kde sa veľmi do-
re zabávali.

1935.

8 lete, 14. 15. júla bola taká porovleň
že voda sa už vyhievala do ole-
ny. Hájim škodu nenarobila len

škola

zemistky zhunily.

Od 1. sept. kooperuje škola s bierovskou školou. Nási žiaci od IV triedy chodia do Bierovie a menšie do IV triedy z Bierovie sem. Bola zakúpená mapa Hruška za 284 Kč.

1932

8 mesiaci juli bola spravená kompa ktová stála 9500 Kč. Drevá kresal Ján Dobriánsky z Bierovie. Páse bola porinná.

8 jasemi začali kameň vozit, pretože ulice majú byť valcované. Ale vozenie nechali tak, lebo začali piesok vozit na kústke do Biskupie.

Hory.

8 jasemi boli zakúpené hory v roflobe: 152.5. Katyn. za 96:100 Kč, za jeden podiel platili 630 Kč. Hory boli majetkom: Dom les. úst. spolku. $\frac{2}{3}$ s. n. a H. Lankas. kom a $\frac{1}{3}$ s. n. Rozvodzoch. Keď knihu podpísali, hmei složili 25.000 Kč, fbytok na tri splátky majú zaplatit.

1937.
Od začiatku marca prilyva voda. Hlav sa
na tolko rozvodnil, že 5 týždňov sa neobalo
previesť ja Hlav. 16. marca tak priako prily-
vala voda že už pri školskej roke (kul) tiekla
Hasiči boli už tu z Bierser. Voda stúpala
do 7/8 t. hroding a potom už stala na miere.

14. sept. umrel pán Prezident Tomáš Masaryk.
Naša obec mala týžm 18. sept. Immitoimí vi
odjal Emil Frankel vesnici notár.

Počasié.

Počasié bolo veľmi mierne. Preto aj mroza bola
dobrá. Ju 7q žilo platili 148-150 kč. žemiaky:
q 38-45 kč.

1938.

Počasié.

zima bola tuhá, Na tri krát bola taká zima,
že ľudom, ktorí boli v kostole odzobli nohy a ru-
ky. zima trvala do 22. marca. Do začiatku apríla
boli krásne časy a teplo. Teplota 18-20 °C. Od 6 aprí-
la stala studený vietor ba časom vichrice boli, 22 a 23.
apríla snežilo.

mobilizácia

24 apr. moja bola čestná mobilizácia. Niektorí
ročníky boli povolani. Hsobečná mobilizácia do 40.
rokov bola 24. septembra, 28. sept. prišli vojari
do Bobrovnik. Inčlynu mali tu v Oratoviciach u
Michala Honiaka č 15. Komellariu u Pavla Bul-
tu č 10. 5 októbra bola vyhlásená autonómia Sloven-
ska. Veľká radosť bola v celej obci. Volby v decembri
boli jednoklasné.

Garda

16. oktobra bola založená Hlinkova garda. Hned sa prihlásil 30. Prísahu složili 23 okt. vo Veľko-Bierovskom kostole. Vtedy už mali autonomistickú zástavu a pásky.

1939.

Garda.

Pri otvorení prvej slov. snemovni boli gardisti prítomní. Počtom 18. Vtedy mali už aj čiapky. Dňa 14. marca bola vyhlásená samostatnosť Slovenska. Gardisti neboli doma. Práve vo Veľkých Hankovciach mali slúžbu. Bohomnou radosťou prišli domov. Tu už zvonili na všetkých ~~domoch~~ zástavy boli už vyvesené. Banské počiase nebolo priaznivé gardisti spochodali a zopre. vom obišli dedinu. 4. apríli bola čiastková mobilizácia, ale len niektorí gardisti išli pri. Na druhý deň sa vrátili, v jaseňi bola zas mobilizácia do 40 rokov.

Hlinkova mládež.

Hlinkova mládež bola susedená 10 júna. Má 22 členov. Boli aj v Trenčine manifestovať.

Počiasie.

Počiasie bolo krásne. roda bola veľmi doba, zbožie, zlatá žito krásne bolo. Zaiomeri bol slabší. Za q žita sa platí 150 ks za jai meri 115 ks. q zemiskor 60 ks.

na konci oktobra neprestalo pršať aj na hl-
vestru. Ohromné blato bolo.

hrieva, pláňi kone byly drohé. jedna dobrá
krova stála 1800-2000 Kč. Pekný kôň 8000 Kč
Prasec 350-400 Kč. Za ročné zierba platili 8000 až
4000 Kč.

Revízia: 21. II. 1940

Uvereľň.
obv. rev.

1940.

Začínajú nový rok s božou
pomocou, mejdew so opyta, čo nám
leu domnie budúcnosti. Keď nikdy v
dejinačtu slovenskýu neodobráva by
so, také udalosti ako práve v tomto
čase. Napojnici slovenskej slobody stá-
le pomáškajú, veď slovenský štát
nemá de existovať, nemá mu postáco-
vat hmotné a finančné prostriedky.
Ale sebavedomy Slovák, tak horúť
metade. Nevi si uvedomiť, čo pre neto
znamená sloboda a čo pre neto zna-
mená sloboda a právo iných.
Aj nás tuď so krásne vziťas do no-
vých krajínčtu idealot. Neďa so
stáhnut a tučkat jednodivcov a
schodilcov.

Línové období:

Línos je vinná dort neprojasí. Pokračuje v státi v střeňujících mrazoch a častých fujurkách, ktoré na miestach prerušily aj premárku. Zvlášť koncom marca bola střeňujúca zima, ktorá zapríčiniła aj zhasnutie mnohých ovocných stromov. Súčasne bolo neobyčajne mnoho, ktorý zapríčinił počas topenia mnohé pôvodne, ktoré spôsobili mečnú škodu.

14. III. 1940.

Kto deň slovenskej monumentality bol dôstojne oslavený. Už vtedy mali a prebudený so mnou nášaškat so do školy, aby prežil úctu a dokázal venovať Slovenskému štátu. To zapríčinił hymny "Haj Slováci", bol prvý program, vyplnený básnami, spevmi, viedolými tanečmi, čo prevádzali žiaci, učiteľmi pani učiteľkou. Čakosť v slovech presvedčujúca učiteľky boli hrajúce líce k učiu, ktorý ju odmetoval hrdým potleskom. To skončení slávnosti bola zapríčinił se, kto zapríčinił to. Ošom jásny učiteľ v škôtkom prejave podčiakoval sa pani učiteľke so ochotou a úsilím ju jacať medzi mami a deťmi.

4. mája bola významová slávnosť na Orľavy: nehoheho voden a bohatiera m. Rastislava Hefá-
nika. Program vyplnili tanci, niekoľko výsmač-
ných slov prehovril predsedajúci H. Št. S.

V školskej budove za početnej návšte-
vy bola usporiadaná stromková slávnosť
a zároveň št. narodeniny voden nemeckého-
národa P. Hittler. V prvej časti bolo pouká-
zané na význam stromkov, ich opateru
a zúžitkovanie ovocia. V druhej časti
bol chváľopes na voden, ktorý slovo mo-
hol nášmu národu k sláste, ako
jeho vlastnou vôľou a prácou.

V obci, kde je spoločný voden práce v obci.
vidieť aj prácu. Mníme pochváliť aj
nášho p. starostu, ktorý s premysleným
plánom pomáha a chce pomôcť najmä
občanom. Tento voden bol prevedený star-
tou cestou cez obec a jej správanie.
Všetko hadil sa obec. Každý mal spravy
pri stúpaní a pri videní občania
maja v pláne svojich kultúrnych
domov.

Časť domov je tiež v zariadení Orľavy:
o Hse: Jozef Hujny, a Jan Marciak.
Číslo v hodnote 40.000.ks.

HG a HM.

Šeemila si svoje postavenie v sloven-
skom národe a v spolupráci s HŠS
starala na vnitroaj a bezpečný poskytok
vojenskú službu, ako i na kultúrnu pov-
znesenie obce. Boli poskydnéi schôdky
na ktorých sa pokoralo ako sa uskli-
zit najlepší stá a národ. V HM sa
podarilo so mladistvých (ide) vstúpiť
mnoho dobrých vlastností a spolupráce
a lásku vsei bližným.

Utopenci:

V našom chotári bol najlepší utop-
penci, ktorý bol pochovaný na ojetovskom
cviatníku.

Hlav obyvat.

narodujúci v tomto rohu je
a somer Zostávajúci so

Yme to mes jeden rok pri štáti posú-
li očakávajúci, čo na'ut dnosie ktorý
ok.

Pocani:

Pocani väčšinou bolo dávidie pre
rohu'kov nepravne, čo sa ukázalo vabom
úrodou. Bolo to sadat aj na cenách,
ktore' by utá'ene' pošli kvality.

1941.

Bohorocúň rima bola mieru. Ľuď, ktoré zimné obdobie
mohol mať sa zaradiť ni peniaz. Ich večer
strávilali chlapi najmä v Opatovej pri verejnej
redni a čítali noviny so zvedavosťou, ako
to len vyvolali tá politická napätosť.

Koncom marca už sa započalo v Janí práca.
Zlomom prišlo v práci na poli. Bežne bolo
príjemné. Bylo postarané aj o penzie. Byly
vyčistené a potrojené. Zhadi to unáňa obec.

Druhé vyššie samostatnosti bolo sťa. Orlov:
veľ pretrým programom žiakov I-IV. tie dy.

Taktie breroky z evokol otvorení
obecnosť mchokými túboračými penziškami.
Obecnosť sa milú učast' zadržovala
na jani učiteľka a prednáška podľa poli-
ticky školy prednáša Michal Kutina, as. n.

Gomická stávnosť na m. Orlov.
Lepá mika tie vyučená jehu.

Stromková stávnosť bola odbe-
na v záhrade s obľúbeným programom
pred veľkou nočťou. Ľuď maňe
stávnosť porovnanie a maňe sa
vše možno podporovať a praktikovať
dobré rady (vojny v obchode).

HSL'S - H.S.

To (a) tyžas práce HSL'S a H.S. je
v pekuom a porozumitelnom temze.
Čakice a H.S. pracuje v glavnim juišce.
Majma vily a takovky na vskrat
ukáseky boží vřikovost před obecenost.

Obec po sociální
stránce.

V obci byla opravenej predus'
utika. - a miktorej postie certy. Při škole
boly vystavanej nové vřikody v cene 2000k.
Nové domky ni vystavili: Jan Mareš, v. 55
a Jan Mareš, v. 56. a Jan Doušek,
v. 53. V tomto roku, ake ro, doposud vame
maš ro, v mihatom roku vysečat' a regu-
lacion vřiku.

Úroda.

Přehledně úroda byla dobrá a cen
xřtva bolo pekúe poréni. Dny obilí byly
vředne. 12 přemínice 180-200k, ostatně jui-
meru podla kvatily.

Staré vřetelstvo.

Zolašně zueeny v obci maly.
bočet obyvatelstva na vřetel' a

Úroda Zolašně ro

1943.

Tento rok je prežívajúci stálymi politickými novotami. Lidia sa opierajú kvázi o nádu, delá dnuia, a nedeia ľudia rozvíjať sa úkoston, čoho sa len dosijeme. Mnoho našich mladých chlapcov odbeháva na front bojovať za práva nášho národa. Vojnový čas, keď sa každý začiatok aj doma, čo badať na potraviny a iných článkoch. Je zavedený lístkový systém podľa ktorého je stanovený limit pre jednotlivú osobu. Napr. 1 klobása na mesiac dostane 1 kg mlieka, 3/4 kg cukru, 1 l petroleja. To sa týka morki a mäsa a to je najtesšie. Pracujúci v roba má nárok na jeden rok na jeden pár unvej obuvi a 2 pookažob. Zboží sa množí rozdeľovať do monopolu sa stanovujú ceny, podľa kvality.

Prí mlaťteňach boli zadení Komisarí. Komisarí, ktorí niasu práva mali vedomite siet výše vymlaťteňach občan. Zároveň aj strojných mesmel robotníci ziadne podfaly, lebo tie ho viacala práva ha. Dobuškým rodinám to lo pomocne 20 kg na jeden rok. V štatovniach boli škomisarí.

Obee po rozšíření
stránky.

Poci kolik neprošli Lorenské ho
šťáku požurovali lidé a kněží, že je
uam zle, že uam lepší bylo, přišel aj
tjms uš (a) při stárajú a vidia, že v
malom štáta, ale práce ro darí mladá
lá. Štát má štáta a pomáha aj štáta.
to vidime, že aj ušej obci má h
to máni došti. Ušej maléj obci bylo
postavených 13 stromých křojích a
mošových jím. Na štát uš obci
dostala gu del. 3869 cementu vel so-
ciálneho velsonu (HŠ) v Bratislave.
Občané štáti majú svoje křojích,
zakupili si aj mlády na křojích
štáti vyprávajú po rohočú, na štá-
tych štáti štáti vidiet lepší vyde-
dok ako došti.

Pravidenie o spravě
jui školy.

Občané ro, o vojú štáti ako o
vojú najvyššieho štáti štáti štáti
velmi štáti. Štáti štáti štáti štáti
uam štáti štáti a štáti štáti
brauy. Štáti štáti a štáti štáti
štáti vo vnitú. Štáti štáti štáti
štáti štáti štáti štáti štáti

a to veľké Bieľovec - Zatorce. Načítateľ-
stvo je v Zatorce. Pami načítateľom
je kniha Jagačova v Zatorce, vyneje
1-3 wč. v učitel. II. triedy je v Bieľovec,
vyneje 4-8 wč. V tomto roku zapísaných
učiteľov bolo na obidvoch školách 109.

V bielevskej škole dalo načitateľstvo
opraviť jednu učebňu pre učitel. Ich
pracuje na vypracovaní nových učeb-
níc pre II. triedu. Považujú školu ako
aj obecnosť, jedinej z ktorej obec je
veľmi pekne a spokojne, rovnako z
výsledkov.

Hoci ako tréčko je o materiál,
ale oni občanovia v tomto roku poda-
li výhľad pre svoje práce a to nielen
pre poľnohospodársky, ale aj pre re-
meselnícke. Lítať sa pre učiteľov,
čo vyvíja v nových učebn. učeb.
pre domový učeb. sa zväčšil o 7.

Spoločnosť, ktorá má portavil. preštra-
nu učeb., ktorá má učeb. učeb. ako
kulturný dom. Pami má vajíč. učeb.,
učeb. učeb. učeb. učeb. učeb. učeb.

Nové učeb.,
regul. učeb.

Jai Chovát, č. 87, Karol Bzubska, č. 88, Buskej
 Pulek, č. 56, Viktor Sloněšk č. 57, Jai
 Sloněšk, č. 58. Všetky stáry s hod. 42 mil. Kč.

Tj jai v'ám prácu jsi (s) v' j'akom
 g'rade. V tomto rohu převádějí se regula-
 čně práce a s' s'udicoum rohu má
 se věc hydrocentrála. Je to velmi
 složitá práce a hotá a po skutku pro
 nás pracující lid, kde n' j'ednu vyrobí
 až 80-100 Kč denně.

Článek
 kvada.

Člověčí práce byla přerušena a
 pro rohuťkov vykompuce. Kvada byla
 j'akou a v'žadatejně jako v'minulosecna.
 Ceny st'ihá byly ustá'ene' monog'osom post-
 lá' kvatily. 1 q. p'émice stojí 230-250 Kč,
 rá' 190-220 Kč, j'acně 200 Kč, s' 130-200 Kč.
 Zennoby byly v'cene 200-250 Kč q. kvada
 predavalo se s' (s) mohlo z' nav'íceno
 kde 1 q. p'émice se platí 1000-1200 Kč.
 G'igancé byly platene' dobre. Od Slojolu
 se 1 kg n'vej rá'ky 12-15 Kč a nav'íceno
 s' 20 Kč. Kde j' (s) j' (s) j' (s) jako
 nej'ejně m'ie a se.

1943.

Želastne zmeny v obci neboly. Práca pri hydrocentrale trvala ďalej. Nakoľko chceli inženirom vypracovať obytné domky v obci Hydrocent. role. Na stavbu hydrocentrale mali 25 kal. júl. pasienku. Baraky byly vypracované, kuchyňa bola zriadená. Práca prevádzkala si Táha. Bol tu zriadený pracovný tábor. Pracovali tu väčšinou židia. Ich pasienok bol rozkopraný, tak že sa ťahom ním nemôžu veľky počít lihy prást.

Na „štych“ na oprotorskej strane bola ras broslavská firma Tu ras prekopalo sa koryto ťahom iným smerom. Štyri baraky 75 brat. byly vypracované v „topohy“ Bola kuchyňa, a obytné baraky. Jedí len bola veľká. Tu sa robavovali slávnosti.

Slávnosti byly väčšinou v jedálni si broslavskej, nakoľko ško slávnosti ta je mala a ž. Slávnosti si ďalej prerobit sahu. žiaci zahradili vado „flata mil“ veľkým nápechom. Museli zahnat dvokrát, za pískané peniare istý žiaci na výlet do Prístan, Tr. Teplie, Nemisová.

Práca bolo krásne. firma nebola tuhá. V máji veľa práca. Počasie. Úroda bola tiež dobrá. vlast žito. ja q žito mladná ce na bola nštálena ani 250-270 kč. ja jačmeň 190-200 kč.

Pre nedostatok materialu nestarost mihlo dom, len y Horňach č 21 dal obmariť a väčšit svoje stavanie.

1944.

Rok 1944 bol už rušnejší. Veľmi často hŕčaly sirény. Ľudia sa schovávali do úkrytov. Kto nemal úkryt dýchal smrtou sa schoval. Ľudia preschne dieťa sa k nemu, kde deriathy a deriathy lietadla väčšinou bombardovali letelo siat smrt. Niekedy celkom zrekdelne bolo počut dunenie. Keď Dubniu bombardovali aj plamení sme videli. Poplachy boli hárdenne vždy okolo 11. hodine. Radis mali v tom čase Jan Bulko č. 9. a žena Jasajová riad školy.

V ten rok sa už kopaly zákopy okolo Nordstorie, Treni Briskupie. Od 16 do 20 roku museli všetci zákopy kopat Len Matky s malými dieťkami zostali doma.

Okčania aj doma sa chýptali na vojnu. Kopali úkryty. 2-3 rodiny spolu mali úkryt.

Počasié nebolo priaznivé, mroza bola dost slabá. To bolo príčinou, že chodievali slann, dalkina rekurvat. Okrem toho bolo aj povinné odazdanie.

Toho roku bola prijatá verejná dražba v Opakovciach. Predali mali bytky, kuchyňské zariadenie A. Schlegingera jeho srodinní vzali v r. 1943 do pracovného tábora. Jeho dom prepadol v prospech štátu.

Ľudské oslavy boli masne vydržiaravane ale tu nerovní bolo poznat' už aj na žiakos.

1945.

Tento rok bol veľmi významný pre Opatorce. Dňa 21. januára prišli vojaci sem na cvičenie. Boli nlytovani v smetových domoch, a Štefan Sulhu sa na Hlizingrani. V škole boli tiež, tak že vyučovanie muselo byť prerušené. Kuchynám mali v Michala Hornáča 15. Hore v barakoch bývali tiež ale pomaly sa presťahovali do dediny lebo tam bola rima. Cvičiť ne-mali kde, preto pomáhali gazdom. Vojaci odišli na konci marca.

Hlbokomne mrazy (1 apr.) boli ešte dosť kludné. Ľudia začali pracovať na poliach. Imunita hmla prevádzala iel prácu: stúpenie kanónov. Fronta sa blížila mltorým krokom. 8. apr. nesteli ráno ľudia už ani do kostola nešli, len kardinál čakal že čo bude. Ani o 10. hodine zjariť sa lietadla. Hádzali bomby. Do domu Michala Hornáča spadla bomba, tak že predná čiarka domu hneď sa zrútila. Jeho nes-ta so 4 deťmi bola v kuchyni, lež sa nič nestalo. Bomby spad-ly ešte aj na parit ale tam nenarobil škody.

Ľeť deň sa schovávali do nkylov. Ľute lietaly nad hla-vami. Na kni padaly gnte ale do obykných domov nie. Večer tak o 8 hodine prestala štelba. O 9. hodine prišla prvá ruská jednotka Kaideho vtali. Nos bola už spokojnejšia. Poondelok bolo lieho. Utorok, 10. apr. prišli Rusi na vozoch. Ťieli cer tak proutou robot. Nemci stá-le schielali zo zavária tak že nemohli nič robot. Pohn už zostali tu Rusi 4 týždne. Aj fronta hvola 4 týždne.

Obyvatelstvo evakovalo väčšinou do Peleca. Domy boli
 niči. Len mužský zostali tu. Niekoľko 2 hodiny hvata
 šelba. Granáty len tak lietali. Katusie pŕchali. Bol to
 jako svičný deň. Poškodily dom Adama Margonina,
 štola Štefana Hornáča č. 48. V noci, 15. apríla bolo
 veľké presťahy. Manželka Jána Šuleka č. 27. vyšla
 von poriet či niečo nemi na nliev. Jedna črepina rami-
 la ju na ľavý ruke. V noci nebolo možno osehovať, ráno
 chceli menovaní doriet k lekárovi ale len s obľukou
 ľoblakov sa mohli dostať do Tencína. Ruka sa ra-
 pätala, našla sa obrana krvi a ruku mohli jej odierat.
 18. apríla keď Anna Šuleková nškala do nkytu
 črepina ju ramila do ľavý nohy a b hýdnos. ležala
 v nemocnici. Oply to horne čas. V noci 18. apríla bo-
 la hromá chuľa. Lahké kulomety byly va humnami. Rus-
 ki pŕaš na hlave ramila črepina a vojak hned zostal
 mŕtvy. Bol pochovaný na tunajšom cintorine ale neskôr
 sie odviezli nškolu do Bratislavy, tam je pochovaný.

Po 4. hýdnach odišli Rm. ľudia sa pomaly vrátili
 zas domov a život plynul ďalej. Neskoro sišli. Na priekla-
 ova sišli ar 15-18. mája. Úroda bola dost slabá.

Školy querat pŕat, leká dedina začala s novým životom
 ŕit. Uvŕili miestne národné výbory. Prvým predsedom
 bol Štefan Bujný č. 39.

Pre armádu mohli odzdvat pŕaie, dobytok.

1.6. mája boli tu Rumuni 250 a 49 komi.

Po ich odchode sa štola dala do poriadku a 11 mája sa začalo myšlienkami už v novom duchu.

Koniarov volali na fajpont. Niektorým užali kmeojm.
na pr. J. Koniarovič. M. Janičari 40 j. Horňák i kone. J.
Polianškinu. M. Janičari var.

Revolúcia dala pomaly minula. Ludia začali pra-
covat. Len niekedy spomínali tu hojnu vaprili:

1946.

Doba mierna zima. Veľa snehu. Vo februari prišiel
už osmah. Hah sa narodil. 9. febr. ráno silno začala
stúpať voda. Obráma s obarou stali pri Váhu. Bihili re
niečo pchašne pride. Okolo 8. hodine vylierala sa voda do
dediny pri školskej rde. o 11. hod. bol už celý horný kmeier
pod vodou. Dolytki, sliephy mine la bratoh prevárali na
dohný koniar. O 2. hod. pri prínchovj bihe prevarila hrad
ju a voda tiekla cez celi sedim. Telefonovali pre vja-
kov la behile. Príšli na nákladnom aut ale nepomoh.
li nič. Voda tiekla po chalnách. Miestami vystupila
na 1.5 m. výsoho. Bol to hvozný pohľad. Pomaly sa zača-
ly aj domy sa srúcat. Padla dieťa J. Jorliha. Pšolola
a Margovina i. 5, J. Margovina i 16, J. Chorvita i 37. H. Družne
la spadla šaro narar. Olyhny dom P. Marcináha a J.
Chorvita spadol celkom do vody. Voda stúpala až do
11. hod. večer. Potom začala klesať. Do rána len na bo-

rine bola ešte voda. Len nícane domy, stodoly, rarié
diere nypomínaly na hrozni chutn. Rodina P. Marcinála
byvala z dmi v škole.

Poroden narobila aj na vliach veta škody. Miestami
mrodnu pôdu celkom odmišla. Vjiminá plála pod vodon
dlhší čas. Potom prišly ešte mravy. Peto bola mroda veľmi
slabá.

Pri hydrocentrale stavali aj dlyhé domky. Na star.
poremký vzala št. stav. správa nste J. Dohňanského, Jána Hor-
nácha, M. Dohňanského, J. Šuleha.

1947.

Veľmi suchý rok bol. V máji vôbec nepršalo. Mroda bola tak
slabá, že miestami skorákom hošiti. Na merie sa urodilo naj-
viac 2q žita, ale pri jareri len 50kg. žemiacij bol spálené.
Najväčšie boli ako suchy.

Bpehy opravnijn. fi. Inžesta prevedie regulovani Fahu
Tentz rok dokončia ai do do topola. Tri hydrocen hale
tiei nyprehžite pracujni. Nikto nemi len práie. Za Fáh
prišla aj helia firma „Troeba.“ Aj ženy chodia pracovat
do kuchyni.

Od 1. jan. je plovjena jednotá kat. žien. Dňa 12 febr.
nspronastali časoj večeroh a p Klepána Dmlku i št. P. d. to
quj časoj večeroh v Opatorniach. Veľmi dobre sa rydaril.
listy pisk 10.000 ke darovaly na organ do bierhošta.

Nový dom nypstavil P. Marcinál, M. Marcinál.

Opatorne, dňa 31. dec. 1950

Háscit

1948.

zimna bola velmi mierna. Malo snežilo, viac prišlo.
Dňa 15. januára bolo rasporodenie. Voda začala prútiť a do
dediny ale len málo. Roky boli pod vodou.

Dňa 9. jan. zahrala kol. jed. zien divadlo „Matkin učenie“
Malý nesbírajúci veľký úspech. 4 krát museli opakovat.
Divadlo zahralo v miestnosti Štefana Bnlku.

Si najzreteľnejšie práce stále. Biele sú už upravené. Viac
porodení už nemohli. Jato 13. juna bola ešte veľká voda
a pri pškole ale do večera blesla. Ľudia boli len na volič.
Naholko biele sú už upravené a na dolný koniec, už sa ne-
musíme báť.

Kedy bola tu fronta a šťastlivé prešla, ľudia prislúbili
Pánu Bohu že v povďačnosť vyplania kúri. Mladenci pro
vedením J. Margorina a J. Janča previedli zbierku.

Zbierka činila 21.000 Kč. Miesto pre kúri daroval P. Bnlko
a F. Vitek. Štefan Husar a Turnej vystaril veľký na 3 m.
výšoký kúri, za 14.500 Kč. Kúri postavil F. Barbáček fa-
rár v Turnej asistoval J. Novák misionár z Kostolnej.

Posviacka bola dňa 19. sept. Pri posviacke bola
chocholanská ľudia. Pri kúri bola aj tráčka akade-
mia. Bôone prednášali: A. Bnlkovi, E. Chováčovi,
M. Hornákov, B. Bnlkovi. Po posviacke bola ľuds-
vá veselica v hru mne J. Chováča c 46.

V okolo tu založili P. M. Sredstve len chlapci sú stu-
mi. Na 28. okt už neprišli do školy. Sredstve je

frambířek & una žiak ů h. gymnasia. Na Mikulasa
usporiadali mikulášsky večerok.

Nakolko žina bola mierna, običia voili kameni, thystali
material, lebo hneď ůjari chceli valesovat cesty. Ůoziani voili
kamen, hlo nemal ůpřroh ten tlkol. Na prednej nliiv coth ůpřah
asi 30 cm hlboho z cesty, aby bola cesta rovna.

Nasj p. dokonili, že ůpraveny aň dote, h. M. Dohňanské mi.

Švidus ma školu vyoblasťoval m žuraj, kde aj postavil cha-
lupu.

1949.

Nakolko žina nebola ľahá cer celň umn pracovali tndie
pri násype. lestu vyementovali, bky ůpravili a rasiali trám.

6. marca bola veľká voda, klora ů neshodila ůpřahčanom.

Žarne požasie bolo krásne. Ů marci ů bolo vöetko
poiaté.

Dok bol ůjnomnyj pre Ůpřahve. Okres dal zavest telefon do
obce. Zaviedla brigáda. Telefónná bídka je v hostinci u Jozefa
& Ľavéja.

Ůjasemi bolo politické školenie. Každý mexiar nar sa išla
kom strana aby sa školila a ďalej ůdclávala. Šrednásky mol
Jan Bmlko.

Šna 9. mája bky oslavj. KSC, ČSM a ůiaci prispehli s hodnot-
nyj programom. Šlarnostni reč mol Š Ľavák.

28. okt. oslavili same tie. ČSM. vyřipila s hodnotnyj m progra-
mom. Šierčata tancoveh mstie a plovnaťi tance. Š Puna

spieval sôl ove piesne. So to j' zamk mal kratky prijav.

V mesiaci decembru obradili maj' einboin. Cementovj' mûrik je sproweny' ale pletivo nemohli dostat, preto je obrada nestkoncena'

V mesiaci april bolo ruino v obci. Valesovali nlice a z polne cesty. Vales dostala obec od okresu. Obciamia odobili jako brigadniery predpisanim pracim. Aj material daverbi z porinnosti. Valesovanie stalo obci 200.000 Kc.

V roku 1949 dokončili stavbu obytného domu: Jan Marporin, č. 63, Viliam Hlavic, č. 62 a Jozef Marcinál č. 61. Posledný stavol na školskom funduse naproti škole. (tab. Krič).

V mesiaci november, po dlhobvojnice vyjednávanie kúpils dom od po nevestnom A. Schlegingerovi. Dom má slúžiť na kultúrne ciele. Nakoľko rodina, menovaného po vojne sa neklásila, dom odcedil synove Lindoril Schleginger a Vera. Kúpa sa ťažko mohla uskutočniť, nakoľko viac uchádzačov bolo. Srednostné právo mala obec a za 13000 Kc kúpila dom. Teraz tam býva J. Hornák a Kata Nagzová. Hned bola odoslana žiadosť o pridat material aby mohli dom opravit a presta-
riti

Kak bol priarmivy. Ločasie bolo ideálne. Uroda bola dobra, vlast' pšenica.

Opatove, dňa 31. dec. 1949.

Vera Zásajová
kromk.

O P. B. 100.

ff

1950.

Rok sa začal suchom zimou, ale len krátko to trvalo.

Ložnice oteplilo a koncom februára uspracovali na poliach
jarne poľné práce boli už koncom marca skončené. Ložom nas-
talo sucho. Od 10 mája do konca júla vôbec nepršalo. Preto bola
mnoho oveta slabšia ako v minulých rokoch. Žatvne práce pred-
časne sa začali. Žatva a mlatba 10 dní bola skôr skončená.
Žitá boli veľmi slabé. Toho roku prvý krát mlatila v Bratislavciach
strojová stanica z Melčie.

V auguste bolo zbranie 8 h pôdy pre vojenské ciele v katastru
Tr. Biskupice. Bolo treba ním predčasne zobrať (semeňák, uh-
rovú repu, kukuricu) Dôstojná pôda bola zbraná vohľadom tiež na
vojenské ciele. Žna v katastru Tr. Biskupice.

Ichramná hrádza bola natoľko skončená, že už obec ne-
bude trpieť vylietavajúcim vodou koryta bahn.

V máji preratala „Jednota“ n.p. hostinec a obchod Jozefa Blazí-
ja.

V auguste dvakrát, v septembri raz hľadala brigáda manoletin-
ku v semeniach ale nič nenashy.

5. obl. boli oslav, deničkov armády. Č. S. M. vyprovokovala oslav.
E. Chovátorá, T. Chovátorá odpovedal básne. F. Lupa raspiel
ruské piesne. Viliam Zverhik a Jaroslav Zverhik mali krátky výstup.
O úvode v armáde mal prejav Malý škapitán. Jeho krásny prejav
s veľkou porovnosťou sledovali obecenské poľtm ani 87.

5. nov. oslavovalo sa „33. výročie ruskej revolúcie“ So programe dňa
Zásada nias, ktoré stručne prehovorila o púlech a následky ruskej

12. nov. bilo filmov predstavenje. film „Srebrada“ veljmi se prā-
čila občinstvu. film premietalo rājardne kino od češfilm. Učast bila
velhā.